

Πολλά πράγματα ἠδυνάμην νὰ σὲ εἶπω περὶ αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου, ἀν ἦσο μεγαλειτέρα. Ἐπειδὴ ὅμως εἶσαι μικρὰ ἀκόμη, θὰ περιορισθῶ εἰς ἓν καὶ μόνον παράδειγμα.

Ὅταν ἡ μήτηρ υποθέτῃ ὅτι ἡ μικρὰ της κόρη δὲν ἔχει μόνη της τὴν φρόνησιν νὰ κάμῃ ὅ,τι πρέπει, νὰ ἀναγνώσῃ παραδείγματος χάριν, νὰ ράψῃ κτλ., σοφίζεται ἀνταμοιβάς, καὶ τῆς δίδει ἓν παιγνιδάκι, ἓν σακχαρωτὸν, ἀφοῦ κάμῃ τὴν ἐργασίαν της. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ θεὸς δὲν εἶχε πεποιθήσιν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος θὰ ἐφρόντιζε μόνος του περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀναγκῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ διὰ τοῦτο ὀπισθεν ἐκάστης ἀνάγκης καὶ παντὸς καθήκοντος ἔθεσε μίαν ἀμοιβήν, ὥστε ὁ ἄνθρωπος, ἐκπληρῶν τὸ καθήκον, νὰ εὐρίσκη τὴν ἀμοιβήν.

Δὲν υποθέτεις ἴσως, ὅτι τὸ πρᾶγμα αὐτὸ, τὸ ὁποῖον σοῦ ἐξηγῶ τόσον ἡσυχὰ μὲ παιδικὰς παρομοιώσεις, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς φοβερὰς φιλονεικίας μεταξὺ τῶν σοφῶν, καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ φιλονεικῆται. Ἄν κατόπιν, ὅταν μεταγλώσσης, ἀκούσης τίποτε περὶ αὐτῶν τῶν συζητήσεων, ἐνθυμήσου ὅ,τι σὲ εἶπα, καὶ μὴ λησμονῆς, ὅτι ἡ μικρὰ αὐτὴ εὐχαρίστησις, τὴν ὁποίαν ἔχομεν εἰς τὴν γλώσσάν μας καὶ εἰς τὰ περίχωρα, εἶνε μίᾳ ἀμοιβῇ, ἓν παιγνιδάκι, τὸ ὁποῖον ὅμως μᾶς ἔδωκεν ὁ θεός, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπομένως πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα μὲ πολλὴν περίσκεψιν καὶ σέβας.

Ἡ μικρὰ κόρη, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ μήτηρ της ἔδωκεν ἓν παιγνιδίον, δὲν θὰ τὸ θραύσῃ βέβαια οὔτε θὰ τὸ ρίψῃ εἰς καμμίαν γωνίαν. Θὰ παίξῃ μὲ αὐτὸ—ἀν ἦνε φρόνιμος, ἐννοεῖται—ὅσον πρέπει καὶ ὅταν πρέπη, καὶ θὰ εὐχαριστήσῃ ἐνδομύχως τὴν μητέρα της.

Τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ κάμῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ παιγνίδια, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλοῦμεν.

Ἐπίσης δὲ ἡ μικρὰ κόρη δὲν θὰ ἐξοδεύσῃ ὅλην της τὴν ἡμέραν μὲ τὸ παιγνιδίον, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν, οὔτε θὰ λησμονήσῃ ὅλας της τὰς ἄλλας ἐργασίας χάριν αὐτοῦ, καὶ θὰ τὸ ἀφήσῃ εὐθὺς, ἅμα ἡ μήτηρ της τὴν φωνάζῃ.

Τὸ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κάμῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ παιγνιδία του· δυστυχῶς ὅμως δὲν τὸ κάμει πάντοτε, καὶ διὰ τοῦτο ἀκούει πολλάκις τόσας κατηγορίας. Αἱ μικραὶ κόραι ἐπίσης δὲν τὸ κάμνουν πάντοτε, καὶ δι' αὐτὸ ὑπάρχει ἡ ἀσχημος ἐκεῖνη λέξις: *λαιμαργία*, δι' αὐτὸ ὑπάρχουν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν καὶ τιμωρίαι.

Ἄν οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι ἔρχονται ἐν ἐπισκεφθῶσι τὴν μητέρα σου, ἀντὶ νὰ ἀναβοῦν εἰς τὴν οἰκίαν, μείνουν κάτω εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ θυρωροῦ καὶ ἀρχίσουν ὁμιλίας μαζὺ του, νομίζεις ὅτι θὰ εὐχαριστήσῃ πολὺ ἡ μήτηρ σου ἀπὸ τὴν ἐπισκεψίαν των; Διόλου, βεβαίως. Καὶ ὅμως αὐτὸ ἀπαράλλακτα κάμνουν τὰ κοράσια, τὰ ὁποῖα, ἐνῶ τρώγουν, ἀσχολοῦνται μόνον μὲ

τὸν θυρωρόν. Εἶνε ἀλήθεια, ὅτι ὁ θυρωρὸς αὐτὸς εἶνε πολὺ εὐμορφος, διηγεῖται ὠραιότατα πράγματα, καὶ μένει τις τοιοῦτοτρόπως ὥρας ὀλοκλήρους πλησίον του, λησμονῶν ἐντελῶς τὸν οἰκοδεσπότην· τοῦ δίδει σακχαρωτὰ καὶ πάλιν σακχαρωτὰ, γλυκύσματα καὶ πάλιν γλυκύσματα, τὰ ὁποῖα εὐχαριστοῦν μὲν πολὺ τὸν θυρωρόν, εἶνε ὅμως ἐντελῶς ἄχρηστα εἰς τὸν οἰκοδεσπότην. Τί δὲ συμβαίνει κατόπιν; Ὁ οἰκοδεσπότης θυμῶνει ἐνίοτε. Ὁ κύριος στόμαχος βαρύνεται τέλος πάντων τὰς ἐπισκέψεις, αἵτινες γίνονται εἰς τὸν θυρωρόν του, σημαίνει τὸν κώδωνα, ἀναστατώνει τὴν οἰκίαν, καὶ τιμωρεῖ τὸν ἀδιάκριτον καὶ φλύαρον θυρωρόν.

Τότε ἡ μικρὰ λαίμαργος κόρη ἀσθενεῖ, δὲν ἔχει ὄρεξιν νὰ φάγῃ τίποτε, καὶ αἰσθάνεται τὸ στόμα της πικρὸν καὶ ἄνοστον. Ἡ δὲ μήτηρ δὲν δίδει πλέον παιγνίδια.

Θὰ ὁμολογήσῃς τότε, πιστεύω, ὅτι δίκαιον ἦτο νὰ ἀσχοληθῶμεν ὀλίγον εἰς αὐτὸν τὸν θυρωρόν, ἀφοῦ μάλιστα τόσον πολὺ σοῦ ἀρέσκει καὶ τόσον πολὺ τὸν περιποιεῖσαι. Μὴ λησμονήσῃς ὅμως, ὅτι ὁ θυρωρὸς εἶνε πάντοτε θυρωρὸς καὶ ὄχι οἰκοδεσπότης, καὶ μὴ τοῦ ἀποδίδῃς ἐπομένως περισσοτέραν σπουδαιότητα, ἀφ' ὅσῃν πραγματικῶς ἔχει.

Τώρα δὲ, ἀφοῦ ἐκάμαμεν τὴν γνωριμίαν του, θὰ τὸν ἀποχαιρετίσωμεν, καὶ εἰς τὴν προσεχῆ ἐπιστολὴν θὰ σοῦ παρουσιάσω τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ, οἵτινες κάθηνται εἰς τὸν προθάλαμον, ἀπὸ τὸ ἓν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς θύρας, διὰ νὰ εὐπρεπίσουν τοὺς εἰσερχομένους· θὰ γνωρίσῃς δὲ πρόσωπα χρησιμώτατα, τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία εἶνε ἐπίσης πολὺ περίεργος.

Οἱ κύριοι αὐτοὶ ὀνομάζονται *ὀδόντες*.

Ἔπεται συνέχεια.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ο ΝΙΚΑΙΑΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ

«Ὅταν διψᾷ ἡ αὐλή σου, ἔξω νερόν μὴ δίδης,» λέγει παρ' ἡμῖν δημῶδες παροιμία, τῆς ὁποίας ὅμως πολλάκις δὲν ἠκολουθήσαμεν τὸ παράγγελμα. Ἰδίως ἐν τῇ ΙΕ' ἑκατονταετηρίδι, ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐπιφανέστατοι λόγιοι ἡμῶν ἄνδρες, ἀποδημήσαντες εἰς τὴν Ἰταλίαν, συναπεκόμισαν εἰς αὐτὴν τὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν σοφίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, καὶ συνετέλεσαν οὕτω πολὺ εἰς τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν διάπλασιν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Συγχρόνως δ' ἀπῆλθον εἰς τὴν Ἑσπερίαν καὶ πλείστοι ὅσοι τῶν πολιτικῶν ἡμῶν ἀνδρῶν, οἵτινες οὐ μικρὰς ὑπηρεσίας προσένεγκον εἰς τε τὴν Ἑνετίαν καὶ τὰς ἄλλας ἰταλικὰς πολιτείας.

Ἄλλ' ἐνῶ οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἐπεδαψίλευον τοιαύτας εὐεργεσίας εἰς τοὺς ξένους, ἐγκατέ-

λειπον τὰ σχολεῖα τῆς ἰδίας πατρίδος ἄνευ διδασκάλων, τὰ δὲ ἐκκλησιαστικά καὶ πολιτικά αὐτῆς πράγματα ἄνευ πεπαιδευμένων καὶ ἐμπειρῶν λειτουργῶν. Ἐννοεῖται ὅτι, διὰ τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὴν καταστροφὴν τὴν ὁποῖαν συνεπήγαγον τότε οἱ ἀδιάκοποι πόλεμοι καὶ ἡ κακὴ διοίκησις τῶν Τούρκων, ἀπέβη ἀδύνατον νὰ μορφωθῶσι νέοι διδάσκαλοι καὶ νὰ ἰδρυθῶσι νέα σχολεῖα· ἐκ τούτου δὲ βαθυτάτη ἀπαιδευσία ἐπεκράτησεν ἐν τῷ ἔθνει ἡμῶν ἐπὶ δύο ὅλας ἑκατονταετηρίδας.

Ἄλλ' ἐπάθομεν καὶ ἄλλο κακόν. Οἱ Τούρκοι δὲν εἶχον τὴν ἀναγκαίαν διοικητικὴν ἐμπειρίαν ἵνα κυβερνήσωσι τὸ μέγα κράτος τοῦ ὁποῖου ἐγένοντο κύριοι διὰ τῆς σπάρτης καὶ οὐδὲ τὴν ἀπαιτουμένην διπλωματικὴν δεξιότητα ἵνα διαπραγματεύωνται πρὸς τὰς ξένας δυνάμεις. Ὅθεν ἐξ ἀρχῆς ἐπεζήτησαν τὴν συνδρομὴν τῶν Ἑλλήνων, ἰδίως περὶ τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν καὶ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων. Ἄν εἶχομεν νὰ τοὺς δώσωμεν ἀνθρώπους ἱκανοὺς, ἂν τὰ κυριώτατα τοῦ κράτους πράγματα περιήρχοντο οὕτως εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, εἶναι πρόδηλον ὅποσον ἤθελεν ἐκ τούτου βελτιωθῆ ἡ τύχη τοῦ ἔθνους. Ἄλλ' οἱ ἱκανοὶ ἄνθρωποι ἔφυγον, οἱ δὲ ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως κληθέντες εἰς τὰ πράγματα ἀνεδείχθησαν τοσοῦτον ἀμάθεις καὶ ἀνεπιτήδευτοι, ὥστε μετ' οὐ πολὺ εὐχερῶς ὑπεκεκλήθησαν ὑπὸ τῶν συρρευσάντων εἰς Κωνσταντινούπολιν πολυαρίθμων ξένων τυχοδιωκτῶν, Πολωνῶν, Βαυαρῶν, Οὐγγρων, Γερμανῶν καὶ ἄλλων. Μόλις δὲ ἐν τῇ ΙΖ' ἑκατονταετηρίδι, ὅτε ἀνεζωπυρώθη αὐτῆς ἡ παιδεία ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις, κατωρθώθη ν' ἀνακτηθῶσιν οἱ ἡμέτεροι, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, τὸ μέγα παρὰ τῇ κυβερνήσει ἀξίωμα ὑπερ ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἶχον ἀπολέσει. Καὶ ἀνάλογόν τι συνέβη εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν, ἥτις ἐπὶ δύο ὡσαύτως ἑκατονταετηρίδας ὑπέστη πολλὰς ζημίας καὶ ἀτιμίας διὰ τὴν ἀμάθειαν τῶν πλείστων αὐτῆς λειτουργῶν.

Ἄλλ' ἐνῶ τοσοῦτων δεινῶν πρόξενοι ἐγένοντο εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα οἱ τότε ἀποδημήσαντες Ἑλληνες, μήπως ὑπῆρξαν αὐτοὶ εὐτυχεῖς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ; Τινὲς νῦπόρησαν τῶντι καὶ ἐτιμήθησαν· πολλοὶ ὅμως περιήλθον εἰς ἔνδειαν ἐσχάτην καὶ ἅπαντες ἀπέβαλον μὲν τὴν ἐθνότητα καὶ τὸ πάτριον δόγμα, ἐφ' ὅσον δὲ ἔσωζον ἔτι ἱκανά τινα Ἑλληνισμοῦ, πολλάκις εὐρέθησαν εἰς θέσιν νὰ στενάξωσι καὶ νὰ ἐπαναλάβωσιν ὅ,τι ἔλεγεν ἀρχαῖός τις ἀπόδημος Ἕλληνας, ὁ Μεγαρεὺς Θεόγνις·

ἄλλ' οὕτως μοι τέρψις ἐπὶ φρένας ἦλθεν ἐκείνων·
οὕτως οὐδὲν ἄρ' ἦν φίλτερον ἄλλο πάτρης.

Ἴνα πεισθῶμεν περὶ τούτου, ἀρκεῖ νὰ παρακολουθήσωμεν τὰς περιπετείας τῆς ἐν τῇ ξενι-

τεῖα ζωῆς ἀνδρὸς Ἑλλήνος, ὅστις δύναται νὰ λογισθῆ ὡς ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους ὁμογενεῖς δοξασθεῖς αὐτόθι καὶ εὐδαιμονήσας.

Ὁ Βησσαρίων ἐγεννήθη εἰς Τραπεζοῦντα, περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΑ' ἑκατονταετηρίδος. Συμπληρώσας δὲ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Σπάρτῃ, ὅπου ἤκμαζε τότε ἐπὶ σοφίᾳ πραγμάτων καὶ λόγων ὁ Γεώργιος Γεμιστὸς ἢ Πλήθων, προσχειρίσθη κατόπιν ἀρχιεπίσκοπος Νικαίας, καὶ ὡς τοιοῦτος κατελέχθη εἰς τὴν λαμπρὰν ἐκείνην χορείαν τῶν κληρικῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἀπῆλθον περὶ τὰ τέλη τοῦ 1437 μετὰ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Παλαιολόγου εἰς Ἰταλίαν ἵνα ἀποπειραθῶσιν αὐτοὺς τὴν ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν. Ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ συγκροτηθεῖσῃ συνόδῳ, κατ' ἀρχὰς ἐν Φερρᾶρα καὶ ἔπειτα ἐν Φλωρεντίᾳ, ὁ Βησσαρίων συνετέλεσεν ὡς οὐδεὶς ἄλλος εἰς τὸν γενόμενον συμβιβασμόν, καθ' ὃν ὅμως ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία ἐθυσίασεν ἅπαν τὸ ἀξίωμα αὐτῆς. Οὐδὲ θέλομεν κατακρίνει τὸν ἄνδρα ἀπολύτως διὰ τοῦτο, καθότι εἰς τὴν θυσίαν ταύτην συνήνεσαν προθύμως οὐ πλεῖστοι ἐκκλησιαστικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἡμῶν ἄρχοντες, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἀντ' αὐτῆς ἠθέλομεν λάβει ἐπικουρίαν ἱκανὴν νὰ ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἐπικειμένης τουρκικῆς κυριαρχίας. Ἄλλ' ὅταν μετ' οὐ πολὺ αἱ μὲν περὶ ἀποχώσεως συνδρομῆς ὑποσχέσεις δὲν ἐτηρήθησαν, ἡ δὲ κοινὴ τῆς Ἀνατολῆς συνείδησις ἐξηγέρθη κατὰ τοῦ ὑπογραφέντος ἐν Φλωρεντίᾳ ὅρου, καὶ πάντες σχεδὸν οἱ Ἑλληνες ἀπεκηρύξαν εὐλόγως τὰ γενόμενα, ὁ Βησσαρίων ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ὀλίγων ὅσοι ἐνέμειναν πιστοὶ εἰς τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν Ἰταλίαν διήγαγεν αὐτόθι τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς.

Ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὸν αὐτόμολον τοῦτον μέγιστα εὐνοίας δείγματα. Ὁ Βησσαρίων, ἀφοῦ ἔλαβε παρὰ τῶν παπῶν Εὐγενίου Δ' καὶ Νικολάου Ε' πολλὰ ἐκκλησιαστικά ἀξιώματα καὶ ὠφελήματα, ἀνεδείχθη ἐπὶ τέλους προϊστάμενος τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου τῶν καρδινάλιων. Πλὴν τούτων, διετέλεσε τετρακίς ἀντιπρόσωπος τοῦ πάπα εἰς Βονωνίαν, εἰς Γερμανίαν, εἰς Ἑνετίαν καὶ, τῷ 1472, εἰς Γαλλίαν. Ὅτε δὲ ἐπανερχόμενος ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης πρεσβείας, περὶ τὰ τέλη τοῦ 1472, ἀπεβίωσεν εἰς Ῥαῦενναν, ὁ νεκρὸς αὐτοῦ, μετακομισθεὶς εἰς Ῥώμην, ἐκηδεύθη αὐτόθι πανηγυρικῶς, ἐπὶ παρουσίᾳ, πρᾶγμα ἀνήκουστον, τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων. Εἶχε δὲ τοσοῦτον εὐπορήσει, ὥστε τὸ ἐν Ῥώμῃ κατάλυμά του ὠμοιάζε πρὸς αὐτὴν φιλοσόφου ἡγεμόνος· καὶ ἐκτῆσατο βιβλιοθήκην ἥτις, τιμωμένη τότε 30,000 χρυσῶν σκούδων (τὴν σήμερον τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἤθελεν ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐν ἑκατομμύριον δραχμῶν καὶ ἔτι πλέον), ἐκληροδοτήθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑνετίαν.

Ὁ Βησσαρίων λοιπὸν ἠξιώθη ἐν τῇ ξενιτείᾳ ὄλων τῶν τιμῶν καὶ τῶν ἀπολαύσεων ὅσας δύνανται νὰ ποθῆσῃ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ· ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς φαινομένης ταύτης εὐδαιμονίας ὀπόσας πικρίας δὲν ἐποτίσθη! Ἡ κυριωτάτη φιλοτιμία του ἦτο νὰ ἀποδείξῃ ὅτι εἰς μάτην δὲν ἀπεσκίρτησεν ἀπὸ τῶν κόλπων τοῦ πατρῷου θρησκευματος· καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα 25 τῆς ζωῆς· αὐτοῦ ἔτη δὲν ἔπαυσεν ἀγωνιζόμενος νὰ συγκροτήσῃ εὐρωπαϊκὴν κατὰ τῶν Τούρκων συμμάχίαν, περιτρέχων ἐπὶ τούτῳ Ἰταλίαν, Γερμανίαν, Γαλλίαν, καὶ ἐνεργῶν, καὶ δημηγορῶν, καὶ ἱκετεύων, καὶ δακρυρροῶν· ἀλλ' εἰς μάτην ἠγωνίσθη. Πολλάκις ἤλπισεν ὅτι εἶναι εἰς τὴν στιγμήν του νὰ περιβληθῇ καὶ αὐτὴν τὴν τιάραν τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως, ἀλλ' αἰετοτε ἀπέτυχεν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι· Ἕλλην ὢν καὶ πρὸ ὀλίγου χρόνου σχισματικὸς, ἤθελε εἶναι ἀπρεπέστατον νὰ κατασταθῇ κεφαλὴ τοῦ καθολικοῦ κόσμου. Ἐντούτοις τί δὲν ἔπραξεν ἵνα ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς ὅτι ἐντελῶς ἐξελατινίσθη καὶ ὅτι μόνην σωτηρίαν τοῦ γένους του ἐνόμιζε τὸ νὰ ἀποβάλῃ πᾶσαν τὴν ἀρχαίαν ἐθνικὴν αὐτοῦ ιδιότητα καὶ πᾶν αἴσθημα ἑλληνισμοῦ! Τῷ 1465 δὲν ἐδίστασε νὰ γράψῃ τὴν ἀκόλουθον ἐξευτελιστικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν παιδαγωγὸν τῶν τέκνων τοῦ δεσπότη τοῦ Θωμᾶ τοῦ Παλαιολόγου, εἰς Ἀγκῶνα καταφυγόντα τότε μετὰ τῶν νέων ἐκείνων. «Εἶναι γὰρ χρεῖα, ἔλεγε, νὰ ζῶσι τὰ παιδιά λατινικῶς, νὰ ζοῦν φράγκικα παντελῶς, ἤγουν νὰ ἀκολουθῶσι τὴν ἐκκλησίαν κατὰ πάντα ὡς ἂν Λατίνοι, καὶ οὐχὶ ἀλλῶς, νὰ ἐνδύονται λατινικῶς, νὰ μάθουν νὰ γονατίζουσι τοὺς ὑπερέχοντας, καὶ πᾶπαν, καὶ καρδιναλίους, καὶ τοὺς ἄλλους αὐθέντας. «Ὅταν σεβαίνουσι εἰς ἐκκλησίαν λατινικὴν, ἅς γονατίζουσι καὶ ἅς εὐχῶνται ὡς περ οἱ Λατίνοι.» Τοιαύτην ἀνατροφὴν ἤθελε νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς ἀνεψιούς του Κωνσταντῖνου Παλαιολόγου, τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνου ὅστις ἔπεν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, τῆς Ἑλληνικῆς πίστεως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος.

Καὶ ἐνῶ τοσοῦτον ἐταπεινοῦτο ἵνα πείσῃ τοὺς Λατίνους περὶ τῆς ἐλικρινείας τῆς εἰς αὐτοὺς ἀφοσιώσεώς του, δὲν τοὺς ἔπεισεν. Ἐν καὶ μόνον τελευταῖον σημεῖον διετήρησε τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ καταγωγῆς, τὸν μύστακα καὶ τὸ γένειον· ἀλλ' ἔπαθε τὰ πάνδεινα ἕνεκα τῶν σχισματικῶν αὐτοῦ τριχῶν. «Ὅτε τῷ 1455, ἀποθανόντος τοῦ πάπα Νικολάου Ε', ἐγένετο ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν καρδιναλίων λόγος τοῦ νὰ ψηφισθῇ διάδοχος αὐτοῦ ὁ Βησσαρίων, ὁ καρδιναλῖος Ἀλανός, ἀρχιεπίσκοπος Ἀδενῶνος, πολὺ καὶ ἄλλα καταφύρατος, ἀνέκραξε πρὸς τοὺς ἄλλοις ὅτι ἀκόμη δὲν ἐξύρισε τὸ γένειόν του ὁ Βησσαρίων καὶ θέλει νὰ κατασταθῇ κεφαλὴ ἡμῶν! Πάλιν δὲ ὅτε, περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς,

γέρων ἤδη ὀγδοηκοντοῦτης ὢν, ἐστάλη ὑπὸ τοῦ πάπα Σίξτου Δ' εἰς Γαλλίαν ἵνα συμβιβάσῃ τὰς πρὸς τὸν δούκα τῆς Βουργουνδίας Κάρολον εἰσάδας τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου ΙΑ', καὶ νὰ διευκολύνῃ οὕτω τὴν αἰετοτε μελετωμένην καὶ μηδέποτε πραγματοποιημένην σταυροφορίαν κατὰ τῶν Τούρκων, ἅμα εἶδεν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος τὸν Βησσαρίωνα, ἀρπάσας αὐτὸν ἀπὸ τὰ γένηα, δεινῶς περιῦδρυσεν.

Ἄλλὰ τί ἤθελε κατορθῶσι ἂν δὲν ἔφρουγεν; Τί ἤθελε κατορθῶσι; ἠδύνατο ὡς ἀρχιερεὺς, ὡς οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ὡς λόγιος καὶ πολιτικὸς ἀνὴρ, νὰ παρκαμυθῆσῃ, νὰ βοηθῆσῃ καὶ ἐν γένει νὰ ὑπηρετήσῃ πολὺ πρακτικώτερον τοῦς ὁμογενεῖς αὐτοῦ, ἀξιούμενος τούτου ἕνεκα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπολήψεως τοῦ ἰδίου ἔθνους, ὅπερ, διὰ πάντα ἄνθρωπον ὅστις δὲν ἀπεκτηνὸν ἔτι, εἶναι τὸ τιμιώτατον τῶν ἀγαθῶν ὅσα δύνανται νὰ ἀπολαύσῃ καὶ ζῶν καὶ μετὰ θάνατον.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΙΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Ο ΜΑΙΣΤΗΣ

Α'

— Πέτρε, εἶπέ μοι ὁ θεὸς μου Κωνσταντῖνος, ὅταν, μέλλων ν' ἀναχωρήσω, ὑπῆγα νὰ τὸν ἀποχαιρετίσω. Θὰ σ' ἔδωκαν βεβαίως ὄλοι σου οἱ οἰκεῖοι ἀπὸ κανὲν δῶρον, ὅπως εἶναι συνήθεια ὅταν ἀναχωρῇ νεαρὸς συγγενῆς των.

— Ναί, θεέ μου. Ἡ μάμμη μου μ' ἔδωκε δύο εἰκοσάδραχμα, τὰ ἐξαδέλφια μου σαράντα δραχμὰς μετρητὰς καὶ ὁ θεὸς μου κύρ Γρηγόρησ ὠρολόγιον ἀργυροῦν, χαλασμένον μὲν, εὐκόλως ὅμως ἐπισκευαζόμενον εἰς Παρισίους, ὅπου εὐρίσκονται ἐπιτήδειοι τεχνῖται.

Καὶ ὁ θεὸς μου Κωνσταντῖνος, δείξας ὅτι εὐχαριστήθη διὰ τὴν ἐννοίαν τῶν δωρητῶν μου·

— Κ' ἐγὼ, εἶπεν, ἔχω νὰ σὲ δώσω κάτι, πολυτιμώτερον μάλιστα.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ κοινὴ φήμη παρίστανεν αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον πνευματωδέστερον μὲν ὄλων τῶν ἐγχωρίων, ὀλίγον ὅμως γενναϊδῶρον ἢ μᾶλλον φιλάργυρον, ἠπόρησα διὰ τὴν τόσῃ προθυμίαν.

Θὰ σὲ δώσω, ἐξηκολούθησε λέγων, μίαν συμβουλὴν.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς θεὸς μου, παρατηρήσας ὅτι ἕνεκα τοῦ ἀπροσοκῆτου τούτου εἶδους τῆς μεγαλωδίας ἐζωγραφῆθη ἐκπληξίς εἰς τὸ πρόσωπόν μου, δὲν ἤργησε νὰ προσέσῃ·

— Τὴν ἀληθῆ εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἀποτελοῦν, ἀνεψίε μου, τὰ χρήματα· διότι μὲ τέσσαρας δραχμὰς προγεύσαι καὶ γεύσαι δύο ἡμέρας· μὲ μίαν ὅμως καλὴν συμβουλὴν ζῆς δέκα ἔτη. Μ' ἐνόηεις.

— Ναί, θεέ μου.

— Ἄριστα. Ἄκουσε λοιπὸν τὴν ἀπλουστάτην